

TARKASTUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 10/2014 vp

Valtiontalouden tarkastusviraston finanssipolitiikan tarkastuksen ja valvonnan vaalikausiraportti 2011—2014

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä tammikuuta 2015 lähettänyt tarkastusvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi valtiontalouden tarkastusviraston finanssipolitiikan tarkastuksen ja valvonnan vaalikausiraportin 2011—2014 (K 20/2014 vp).

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti valtiovarainvaliokunta on antanut asiasta lausunnon (VaVL 9/2014 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- budjettivalvontapäällikkö, KTT Heidi Silvennoinen, valtiontalouden tarkastusvirasto, eduskunta
- finanssineuvos Marketta Henriksson, finanssineuvos Elina Pylkkänen ja finanssineuvos Mikko Spolander, valtiovarainministeriö
- johtokunnan neuvonantaja Lauri Kajanoja, Suomen Pankki
- professori Vesa Kanninen, Helsingin yliopisto
- pääsihteeri Teemu Lyytikäinen, Talouspolitiikan arviointineuvosto
- tutkimusjohtaja Seppo Kari, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen finanssipolitiikan tavoitteet

Valiokunta pitää valtiontalouden tarkastusviraston tekemää koko vaalikauden 2011—2014 kattavaa finanssipolitiikan ulkoista arviointia ja tarkastusta hyödyllisenä ja tarpeellisenä myös tulevan vaalikauden finanssipolitiikan valmistelun kannalta. Valiokunta nostaa esiin tässä mietinnössä etenkin niitä finanssipoliittisia näkökohtia, joihin valiokunta on vaalikauden aikana ot-

tanut kantaa. Valiokunta viittaa myös Talouspolitiikan arviointineuvoston raporttiin 2014 ja siinä esitettyihin finanssipoliittisiin suosituksiin. Valiokunta pitää tarkastusviraston ja arviointineuvoston tekemiä havaintoja ja suosituksia tärkeinä.

Hallituksen keskeisenä tavoitteena vaalikaudella 2011—2014 on ollut julkisen talouden vakauttaminen. Valtiontalouden tarkastusviraston arvion mukaan hallitus ei ole tässä tavoitteessaan onnistunut. Suurimpana haasteena vaalikaudella on ollut talouskasvun hitaus, jonka

vuoksi taloutta on jouduttu sopeuttamaan ennakoitua enemmän. Sopeutustoimista huolimatta hallitusohjelmassa asetetut finanssipolitiikan tavoitteet jäävät suurelta osin saavuttamatta. Samoin toimenpiteet, joilla on tähdätty julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kuromiseen ovat olleet hitaita ja jäävät pahasti kesken.

Tarkastusvirasto pitää hallituksen rakennepoliittista ohjelmaa tärkeänä välineenä julkisen talouden vakauttamisessa. Toimenpiteet ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi eivät kuitenkaan ole olleet riittäviä. Talouden tuotantopotentiaalia kasvattavat toimenpiteet vaativat aikaa, mikä vuoksi päätöksiä on tehtävä heti alkavan vaalikauden alussa. Tarkastusviraston mukaan talouden ennustetoiminta on vaalikaudella osoittautunut epätarkaksi. Valtiovarainministeriö ja muut ennustelaitokset ovat joutuneet korjaamaan ennusteitaan alaspäin, koska toteutunut talouskehitys on ollut toistuvasti ennakoitua heikompa.

Valiokunta painottaa kansantalouden tilinpidon tietojen ja tilastotuotannon luotettavuuden ja pätevyyden merkitystä ennustetoiminnassa. Esimerkiksi rakenteellista työttömyyttä, työllisyysastetta ja työikäisen väestön määrää koskevat ennusteet on tehtävä parhaan ja riippumattoman tiedon varassa. Valiokunta katsoo, että talouden ennustetoiminnassa on liiaksi painotettu vain lyhyen aikavälin suhdanne-ennusteita ja suosittaa pidemmän aikavälin kasvupotentiaalin ennusteiden tekemistä (TrVM 8/2014 vp — K 15/2014 vp).

Valiokunta katsoo, että hallituksella on oltava joustavuutta ja valmiutta myös muuttaa päätöksiä, mikäli talouden kokonaistilanne ja toimintaympäristön muutokset sitä vaativat. Julkisen talouden vakauttamisen ohella keskeistä on koko kansantalouden tuotantopotentiaalin ja tuottavuuden kasvu. Talouden heikot kasvunäkymät, taantuman pitkittyminen ja julkisen talouden jatkuva velkaantuminen sekä väestön ikääntyminen heikentävät Suomen talouden kasvupotentiaalia. Potentiaalinen eli suhdanteista korjattu kasvu kertoo pitkälti myös sen, miten bruttokansantuote ja sen myötä julkisen talouden tila kehittyvät. Valiokunnan mielestä näkö-

piirissä ei ole, että lähestyttäisiin tasapainoisen julkisen talouden tilaa. Valiokunta painottaa suhdanne-ennusteiden ohella myös pidemmän ajan kasvupotentiaalin ja talouden rakenteellisten tekijöiden tarkastelua.

Hallitus on päätöksessään 2.10.2014 todennut julkisen talouden rahoitusasemaa koskevan merkittävän poikkeaman, joka vaarantaa keskipitkän aikavälin finanssipolitiikan tavoitteen saavuttamista. Poikkeaman johdosta on hallituksen mukaan välttämätöntä toteuttaa täysimääräisesti ne julkisen talouden kestävyysvajetta umpeen kurovat rakenteelliset toimenpiteet, joista hallitus on päättänyt rakennepoliittisessa ohjelmassa.

Valiokunta toteaa, että rakennepoliittisen ohjelman toimeenpano on edennyt hitaasti ja lisäksi toteutuneet säästöt ovat olleet suunniteltuja vähäisempiä etenkin kuntien tehtävien osalta. Valiokunnan mielestä hallituksen ja ministeriöiden edellytykset arvioida kuntien 535 lakisääteistä tehtävää ovat monin tavoin puutteelliset, koska kuntien tilanne eri puolella Suomea on niin erilainen. Kuntien erilaisuus on tarpeen ottaa huomioon kuntatalouden ohjauksessa sekä kuntien tehtäviä ja toimintaa koskevassa lainsäädännössä. Valiokunta painottaa terveen kuntatalouden merkitystä ja korostaa kuntien toimintavapauksien vahvistamista ja kuntien toimintaa ohjaavien normien vähentämistä. Valiokunta pitää kuntien tuottavuuden parantamista ja vertailutietojen saamista tärkeänä ja katsoo, että tähän sopivia mittareita ja kannustimia tarvitaan nopeasti.

Menokartoitukset ja lainsäädännön vaikutukset

Valiokunta on selvittänyt menokartoitusten käyttöä eri maissa. Menokartoituksella tarkoitetaan asiantuntijoiden tekemää selvitystä, jonka avulla voidaan arvioida vaihtoehtoisia säästökohteita, kohdentaa menoja uudella tavalla ja saada aikaan todellisia kustannussäästöjä arvioimalla toimenpiteen hyödyt ja haitat. Selvityksen mukaan Pohjoismaat eivät vielä käytä menokartoituksia, mutta sen sijaan Alankomaissa, Kana-

dassa, Uudessa-Seelannissa ja Skotlannissa menokartoitukset ovat käytössä. Menokartoituksia käyttävissä maissa käytännöt vaihtelevat mm. sen suhteen, mikä taho menokartoituksen tekee, kuinka usein se tehdään ja onko menettely osa budjettivalmistelua vai siitä erillään. Esimerkiksi Alankomaissa menokartoituksia tekevät työryhmät ovat itsenäisiä ja ei-poliittisia koostuen virkamiehistä sekä hallinnon ulkopuolisista asiantuntijoista. Myöskään työryhmien puheenjohtajat eivät saa olla vastuussa tarkastelun kohteena olevasta politiikkasektorista (TrVL 4/2013 vp — HE 112/2013 vp, TrVL 1/2014 vp — VNS 4/2014 vp).

Valiokunta pitää menokartoitusten käyttöä Suomessa tarpeellisena ja hyödyllisenä työvälineenä julkisten menojen ja politiikka-alojen tarkastelussa sekä potentiaalisten säästökohteiden etsimisessä samoin kuin niiden hyötyjen ja haittojen selvittämisessä. Julkisen sektorin menoista suuri osa on voimakkaasti sidoksissa lainsäädäntöön, jolloin menojen sopeutus vaatii lainsäädäntötoimia. Esimerkiksi rakennepoliittiseen ohjelmaan sisältyvässä kuntien tehtävien ja velvoitteiden karsimisessa tämän kaltaisella pohjatyöllä olisi ollut huomattava arvo. Lyhyessä ajassa säästökohteiden löytäminen on osoittautunut vaikeaksi.

Valiokunta on kannanotoissaan pitänyt tärkeänä, että hallituksen esitysten ja hankkeiden vaikutusarviot ovat huolellisesti tehtyjä ja realistisia. Selvää on, että vaikutusarvioinnit on tehtävä monipuolisesti ja niistä annettujen ohjeiden mukaisesti. Vaikutusarvioinnit antavat mahdollisuuden eri päätösvaihtoehtojen kustannusten ja hyötyjen vertailuun ja parantavat siten päätöksenteon tietoperustaa. Valiokunta katsoo, että vaikutusarviointien tekemisessä ja niiden kattavuudessa on vielä selvästi parantamisen varaa. Vaikutusarviointeja on hyödynnettävä päätösten valmistelussa ja seurannassa nykyistä enemmän ja kattavammin (TrVL 1/2014 vp — VNS 4/2014 vp).

Vaikutusarviointien vahvistamista puoltavat etenkin keskipitkän ja pitkän aikavälin talouspoliittiset haasteet ja Euroopan unionin talouspolitiikan ohjausta ja koordinaatiota koskevan lain-

säädännön järkevä kansallinen soveltaminen. Tämä on Suomen oman kansallisen edun mukaista. Talouspolitiikassa korostuu nyt lainsäädäntöä muuttamalla tehtävien rakenteellisten uudistusten toteuttaminen, jolloin pelkkä valtiontalouden kehysmenettely ei enää riitä finanssipoliitiikan ohjausvälineeksi. Euroopan unionin budjettikehysdirektiivi (2011/85/EU) edellyttää, että valtiontalouden ohella myös kuntataloutta ja sosiaaliturvarahastoja koskevat selkeästi asetetut finanssipoliitiikan säännöt eli päätöksentekoa ohjaavat finanssipoliittiset tavoitteet.

Myös valiokunnan käsitys on, että nyt on etenkin talouskasvun ja kilpailukyvyn kannalta ensiarvoisen tärkeää tietää, mitkä ovat lainsäädännön vaikutukset kilpailuun, yritysten hallinnolliseen taakkaan ja kansalaisille. Samoin kuntiin kohdistuvien velvoitteiden vaikutusarviointia on tarpeen parantaa. Eduskunta on tällä vaalikaudella edellyttänyt, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lakien vaikutusarviointeja käsittelevän yksikön perustamiseksi ja ottaa huomioon valiokunnan mietinnössä esitetyt kannanotot asiaa koskien (TrVM 9/2014 vp — K 18/2014 vp).

Hallituksen veropolitiikan linja

Tarkastusviraston mukaan hallitus ei vaalikauden aikana ole kyennyt lisäämään verojärjestelmän selkeyttä. Moninaisten verovähennysten ja verotukien vuoksi järjestelmä on mutkikas, mistä kärsivät niin veronmaksajat kuin päättäjät. Hallituksen päätöksenteossa on ollut myös ennakkoimattomuutta, jolloin päätöksiä on tehty ja peruttu. Tarkastusviraston mukaan poliittiset päättäjät eivät ole hyödyntäneet riittävällä tavalla valtiovarainministeriön veroasiantuntemusta ja virkamiesvalmistelua päätösten tukena.

Valiokunta katsoo, että hallituksen finanssipoliitiikan uskottavuuden ja etenkin kotitalouksien ja yritysten päätöksenteon kannalta verojärjestelmän tulee olla johdonmukainen ja ennakoitava sekä yksinkertainen ja veropohjaltaan laaja.

Eduskunta on tällä vaalikaudella edellyttänyt, että hallitus raportoi arvioidusta verovaje-

ta ja verojäämien määrästä ja niihin vaikuttavista tekijöistä hallituksen vuosikertomuksessa. Valiokunta pitää verovajeen laskentaa ja siihen soveltuvien menetelmien kehittämistä tärkeänä, koska seurannan avulla voidaan mm. arvioida saamatta jääneiden verotulojen määrää ja verovajeen syitä sekä tarkastustoiminnan tehokkuutta (TrVM 4/2012 vp — K 10/2012 vp, K 14/2012 vp).

Hallituksen veropolitiikan linjauksia koskien valiokunta on kiinnittänyt vakavaa huomiota yhteisö- ja pääomaverotuksen tietoperustaan ja virkamiesvalmistelun puutteellisuuteen. Valiokunta pyysi 2.4.2013 valtiovarainministeriöltä kaikki vuosien 2014—2017 valtiontalouden kehyspäätöksen yhteisö- ja pääomaverotusta koskevan uudistuksen tekemisessä käytetyt tausta-aineistot mukaan lukien laskelmat päätösten vaikutuksista, laskelmat vaihtoehtoisten päätösesitysten vaikutuksista ja laskelmat päätösten dynaamisista vaikutuksista.

Valiokunta totesi, ettei arvioinnin kohteena olevan kehyspäätöksen yhteisö- ja pääomaverotusta koskeva tietoperusta täytä eduskunnan perustuslaillista oikeutta saada finanssipoliittisen päätöksenteon vaihtoehtoja ja perusteita koskevat oikeat ja riittävät tiedot. Valiokunta totesi lisäksi, että sille toimitetun aineiston perusteella ei voida arvioida päätöksenteon kokonaisuutta ja hallituksen tekemien veropoliittisten päätösten sisältöä ja perusteita. Valiokunta painotti myös huolellisen virkamiesvalmistelun merkitystä (TrVL 1/2013 vp — VNS 3/2013 vp, VNS 4/2013 vp).

Valiokunta korostaa edelleen asioiden huolellista virkamiesvalmistelua ja vaikutusarvioinnin tekemistä sekä poliittisten päättäjien ja virkamiesten yhteistyön käytännön merkitystä. Esimerkiksi yhteisöveropäätöstä koskevassa hallituksen esityksessä (HE 185/2013 vp) veromuutoksen ei oleteta sisältävän talouskasvua edistäviä dynaamisia vaikutuksia. Tämä oli kuitenkin verouudistuksen keskeisenä tavoitteena kehyspäätöksessä 2013. Valiokunnan mielestä kyseisen hallituksen esityksen valmistelussa olisi verovaikutusten osalta kuulunut arvioida myös esityksen dynaamiset vaikutukset. Valiokunta pai-

nottaa säädösvalmisteluohjeiden mukaisten monipuolisten vaikutusarvioiden tekemistä kaikille veromuutoksille.

Tarkastusviraston mukaan verotukien käyttöä tulisi pohtia kriittisesti. Verotuet ovat verolainsäädännössä tukemistarkoituksessa määriteltäviä poikkeuksia verotuksen normaalista perusrakenteesta, esimerkiksi erilaisia verovähennyksiä.

Eduskunta on edellyttänyt, että verotuet saatetaan hallituksen toimesta samalla tavoin valvonnan ja seurannan piiriin kuin budjetin kautta myönnetty määrärahat. Valiokunnan mukaan on myös seurattava sitä, että verotuilla ei kierretä valtiontalouden kehyspäätöksiä. Kun kehykset asettavat katon vaalikauden menoille, paine verotukia ja verovähennyksiä kohtaan kasvaa. Samoin valiokunta on esittänyt, että verotukiraportointia pidetään jatkossakin ajan tasalla ja laskentamenetelmiä kehitetään. Erittäin tärkeää on suunnata huomiota myös siihen, kenelle verotuet tosiasiallisesti kohdentuvat. Lisäksi raportoinnissa tulisi arvioida, millaisia käyttäytymisvaikutuksia verotuilla on (TrVM 8/2010 vp — K 20/2010 vp).

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus on tehnyt laajoja verotukiselvityksiä ja arvioinut verotukien määrää ja niiden kohdentumista. Valtion talousarvioesityksen 2015 mukaan verotukia on voimassa noin 180, joiden kaikkien euromääräistä arvoa ei ole pystytty laskemaan. Verotukien arvioidaan alentavan verotuottoja noin 24,5 miljardilla eurolla vuonna 2015. Valtion verotuottoihin tästä kohdistuu noin 16,2 miljardia euroa. Verotukien kokonaismäärää arvioitaessa on otettava huomioon, että osa tuista on päällekkäisiä eikä verotuen poistaminen välttämättä lisää verotuloja vastaavalla määrällä, koska tuet vaikuttavat hintoihin ja ihmisten käyttäytymiseen. Verotukia ja niiden vaikutuksia verotuottoihin on käsitelty verolajeittain budjetin tuloarviomomenttien selvitysosassa (HE 131/2014 vp, s. 40 Verotuet).

Valtiovarainvaliokunta pitää tärkeänä, että poliittisessa päätöksenteossa tunnistetaan verotukien ongelmallisuus. Kysymys on suorien fisikaalisten menetysten lisäksi myös siitä, että ve-

rotuet ovat usein suoria tukia tehottomampia. Niiden vaikutus ulottuu yleensä laajalle, eikä hyöty kanavoidu siten yksin niille, joille se on alun perin tarkoitettu. Tästä esimerkkinä ovat arvonlisäverotuksen alennetut verokannat, jotka nostetaan esille tarkastusviraston ja arviointineuvoston raporteissa. Alennukset hyödyttävät kaikkia tuloluokkia ja siten suurituloiset hyötyvät niistä absoluuttisesti mitattuna enemmän kuin pienituloiset. Ne eivät ole siten tulonjaon näkökulmastaan niin kiistattomia kuin yleisesti ajatellaan (VaVL 9/2014 vp — K 20/2014 vp).

Valiokunnan kuulemisessa asiantuntijat nostivat esiin kiinteistöveron käytön verolähteenä, jota tarkastusviraston raportissa ei ole käsitelty. Kiinteistöveron tuotto kunnille oli vuonna 2014 noin 1,5 miljardia euroa.

Julkisen talouden suunnitelma ja sosiaaliturvarahastot

Julkisen talouden suunnitelman taustalla ovat EU:n pyrkimys tehostaa jäsenmaiden finanssipolitiikan koordinaatiota sekä kansallinen tarve vahvistaa julkista taloutta koskevaa päätöksentekoa ja julkisen talouden rakenteelliselle rahoitusasemalle asetetun keskipitkän aikavälin tavoitteen noudattamista. Finanssipoliittisen lain (869/2012) 2 §:n mukaan valtioneuvosto asettaa julkisen talouden rakenteelliselle rahoitusasemalle keskipitkän aikavälin tavoitteen.

Vuoden 2015 alusta kokonaisuudessaan voimaan tullut asetus julkisen talouden suunnitelmasta (120/2014) antaa hallitukselle uuden välineen ohjata valtiontalouden lisäksi myös kuntataloutta ja sosiaaliturvarahastoja. Julkisen talouden suunnitelmassa valtioneuvosto asettaa rahoitusasematavoitteen koko julkiselle taloudelle sekä erikseen kullekin julkisen talouden osa-alueelle: valtiontaloudelle, kuntataloudelle, lakisääteisille työeläkelaitoksille ja muille sosiaaliturvarahastoille. Rahoitusasema kuvaa koko julkisen talouden ja sen alasektoreiden kokonaistulojen ja menojen erotusta.

Valtioneuvosto laatii julkisen talouden suunnitelman koko vaalikaudeksi. Tavoitteiden saa-

vuttamista ja toimien riittävyyttä arvioidaan vuosittain julkisen talouden suunnitelman tarkistuksen yhteydessä. Valtiontalouden kehyspäättös on osa julkisen talouden suunnitelmaa. Kuntatalouden rahoituskehys on julkisen talouden suunnitelman kuntataloutta koskeva osa. Siinä asetetaan kuntataloudelle rahoitusasematavoite ja päätetään toimista tavoitteen saavuttamiseksi. Rahoitusasemaa koskevan tavoitteen lisäksi valtioneuvosto asettaa euromääräisen rajoitteen valtion toimenpiteistä kuntataloudelle aiheutuvalle menojen muutokselle (menorajoite).

Eduskunta on edellyttänyt kuntatalouden keskeytyksen turvaamiseksi, että hallitus sisällyttää valtiontalouden kehyksiin pitävän rajoitteen sille, kuinka paljon valtio voi kehyskauden aikana osoittaa lainsäädäntö- ja muilla toimilla menoja kuntasektorille (EK 50/2010 vp — K 21/2010 vp — TrVM 10/2010 vp). Julkisen talouden suunnitelmassa eduskunnan tahto näyttäisi tältä osin toteutuvan.

Valtiovarainvaliokunta pitää lausunnossaan tärkeänä, että kuntien mahdollisesti lisääntyvät velvoitteet on jatkossa katettava kokonaan valtionosuuksien korotuksilla. Tämä parantaa kuntatalouden menokehysten uskottavuutta ja korjaa aikaisempaan järjestelmään sisältyneen kannustimen säätää kunnille tehtäviä ilman, että niille tarvitsee heti löytää rahoitus kehysjärjestelmässä (VaVL 9/2014 vp — K 20/2014 vp).

Valtiontalouden tarkastusvirasto samoin kuin Talouspolitiikan arviointineuvosto kiinnittävät huomiota siihen, että julkisen sektorin suhteellisen pieni alijäämä perustuu eläkerahastojen ylijäämään. Eläkerahastot ovat varautuneet eläkemenojen tulevaan kasvuun keräämällä merkittäviä ylijäämiä. Arviointineuvoston mukaan nämä ylijäämät peittävät alleen muun julkisen sektorin suuret alijäämät. Tämä alijäämä on ennen pitkää katettava tasapainottamalla julkinen talous. Vaikka julkisen talouden tasapainottaminen on arviointineuvoston mukaan välttämätöntä, finanssipolitiikan kiristäminen on pyrittävä ajoittamaan niin, että taloudellinen kasvu kärsii mahdollisimman vähän.

Tarkastusvirasto suosittelee sääntöjä kuntien ja valtion yhteenlasketulle rahoitusjäämälle siten, että rahoitusjäämän tavoitteet olisivat yhteneviä velkatavoitteen kanssa. Eläkerahastojen ylijäämällä ei voida hoitaa valtion ja kuntien velkaa. Myös arviointineuvosto suosittaa ottamaan käyttöön erilliset alijäämätavoitteet valtiolle ja kunnille. Tarkastusviraston raportissaan esittämän taulukon ja laskelman mukaan valtion ja paikallishallinnon yhteenlaskettu alijäämä ylittää EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisen 3 prosentin alijäämärajan. Suomi siis noudattaa vakaus- ja kasvusopimuksen alijäämäsääntöä ainoastaan sosiaaliturvarahastojen ylijäämäisyyden vuoksi (VTV:n vaalikausi-raportti, s. 18). Valtiovarainvaliokunnan mukaan olisi perusteltua asettaa sääntö valtion ja paikallishallinnon yhteenlasketulle rahoitusjäämälle.

Päätösten tietopohja, riskit ja vastuut

Valiokunta on koko vaalikauden ajan kiinnittänyt työssään huomiota hallituksen päätöksenteon tietoperustaan ja riskienhallintaan. Valiokunta katsoo, että valtiovarainministeriön tulee tuottaa nykyistä enemmän eurokriisin kokonaisuutta koskevaa informaatiota EU:n rahoitusvakausjärjestelmiin (esim. Euroopan vakausmekanismi, EVM) liittyvistä riskeistä ja vastuista. Eduskunnan päätöksenteon tarpeisiin on perusteltua saada selkeämpi kokonaiskuva kulloinkin päätettävästä asiasta, eri vaihtoehdoista ja riskeistä sekä olennaisimmista vaikutuksista. Lisävaikeutena Suomen kokonaisvastuiden ja -riskien hahmottamiselle on se, että Euroopan keskuspankin (EKP) kautta Suomelle tulevia välillisiä vastuuta ei mikään taho Suomessa yhdistä Suomen valtion vastuisiin.

Eduskunta on vuonna 2013 edellyttänyt, että hallitus edelleen vahvistaa ja selkeyttää tavoitteenasettelua euroalueen tulevaisuudesta ja sen

vaihtoehdoista ja niiden sisältämistä riskeistä sekä tavoitteenasettelua koskevan kokonaiskuvan antamista eduskunnalle. Tähän kokonaisuuteen kuuluvat myös Euroopan keskuspankkijärjestelmän kautta syntyvät riskit ja vastuut (TrVM 2/2013 vp — M 7/2013 vp).

Tarkastusvaliokunta on tämän vaalikauden aikana esittänyt huolensa siitä, ettei valtion talousarviosta hahmotu eduskunnalle valtiontalouden kokonaisuutena, sillä siinä esitetään puutteellisesti esimerkiksi valtion investoinnit ja valtion lainanotto ja lainananto. Valiokunta on esittänyt, että eduskunnalle annetaan jatkossa vähintään kerran vaalikaudessa kokonaistase sekä erittely valtion investoinneista ja lainanotosta ja lainanannosta (TrVM 3/2013 vp — K 2/2013 vp). Lisäksi tarkastusvaliokunta on useaan otteeseen todennut, että Suomen kaikista vastuista ja sitoumuksista tulee antaa eduskunnalle nykyistä selkeämpi kokonaiskuva. Valiokunta on myös puuttunut jo aiemmin siihen, että valtion talousarvion ulkopuolella on merkittävä rahastotalous.

Valiokunnan mielestä tuloslaskelman (budjetin) ja taseen samanaikainen tarkastelu antaisi nykyistä paremman kokonaiskuvan valtion taloudellisesta asemasta, kuten varoista ja veloista sekä sitoumuksista ja vastuista. Yhtenäisin ja yleisesti hyväksytyin menetelmin laadittu valtion kokonaistase olisi omiaan lisäämään rahoittajien ja veronmaksajien luottamusta julkisen talouden hoitoon. Samalla se lisäisi ja vahvistaisi valtiontalouden parlamentaarisen valvonnan edellytyksiä ja tietopohjaa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella tarkastusvaliokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi kannanoton,

että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Helsingissä 12 päivänä helmikuuta 2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Tuija Brax /vihr
vpj. Heli Paasio /sd
jäs. Sirkka-Liisa Anttila /kesk
Katja Hänninen /vas
Olli Immonen /ps

Eero Lehti /kok
Mika Lintilä /kesk
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
Matti Saarinen /sd.

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Nora Grönholm
valiokuntaneuvos Matti Salminen.